

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištrn v dljačkem semenliču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Našim bralcem na znanje!

V malih dneh se izvrši važna sprememba pri „Slov. Gospodarju“. Dosehmal ga izdaja kat. tisk. društvo, posehmal pa ga tudi tiska, kajti J. Leonova tiskarna preide pópolnem v njegove roke.

Naše časništvo in knjižtvo bode torej odslej lahko vse v domačih rokah in če je res, da je domača streha bolja memo tuje, potem ono ne bo na izgubi.

Najveljavniši možje, svetni in duhovni, so si segli v roke, naj bi nova tiskarna črstvo stopila v življenje in kat. tisk. stori torej velik korak naprej v izvrševanju svoje naloge. Čuti pa se zato tudi dolžno izreči jim pristrěno zahvalo, da so mu v to pomogli.

Brez njih požrtvovanja bi kat. tisk. društvo kratko in malo ne storilo te stopinje ali bilo je je že zdavna treba in sedaj vse kaže, da bo srečna. Enaka podjetja v Gradcu, v Celovcu, v Ljubljani so nam za to živa priča.

Zato pa se tem ležje in s tem večjim zaupanjem obračamo do vseh rodoljubov, naj blagovolijo vsa tiskarska dela, ki jih bodo kedaj imeli, v tej naši tiskarni naročevati. Ona je že deloma preskrbljena z vsemi rečmi, katerih je v dobri tiskarni treba, deloma pa jo še preskrbimo ž njimi brž, ko se pokaže njih potreba.

Vzprejmó se v tiskanje dela v slovenskem ali nemškem jeziku vsa brez izjeme, dokler so poštena in niso na kvar slovenskemu ljudstvu.

Izlasti pa še prosimo urade občinske, okrajne, župnijske kakor tudi narodna društva, čitalnice, posojilnice i. t. n., naj bi nam naklanjemale svoje zaupanje. Postreči jim čemo hitro in kar je največ možno, po ceni. Ker ne iščemo dobička, upamo, da nam bo to mogoče, vsaj v večji meri, kakor drugim, ki živé ob tiskarni.

Tudi vse tiskovine, ki so po naših krajih v rabi, bodo v naši zalogi, to pa na trdnem papirju, kakor so bile v dosedanji tiskarni, ali pa se dobodo drugod.

Ker naše podjetje noče druga, kakor to, da pripomore kaj v prospeh in povzdigo duševne izomike po naši lepi domovini, zato se nadjamo za trdno od njenih prijateljev obile podpore.

V Mariboru 15. dne septembra meseca 1885.

Odbor kat. tisk. društva.

Maslo na glavi.

Nekaj let bo tega, kar je neka gospoda v Mariboru in za Mariborom bila mično gnjezdice v Spielfeldu naredila. Zavoljo lepšega mu je rekla, da je „bauernverein“, kar bi po naše bilo „kmečko društvo“. V to je déla par nemških in slovenskih, pa nemški nadahnjenih kmetov, češ, da se bode pod kvokljo nemškega liberalizma izvila iz njih cela tolpa čisto nemških in dobro liberalnih kmečkih piščet, ali kako se je ta gospoda čudila, da je bila v ono

gnjezdo le — žlaprtke položila, kajti kmalu je videti bilo, da bo celo gnjezdo v kratkem — prazno.

Tedaj pa je gospoda vzela gnjezdo iz Spielfelda pa ga v Maribor preselila, tam se je nadjala, da bode bolji zrak za piščeta, katerih bi toliko rada dobila. Ali in koliko jih ji je se izvalilo, nismo vprašali, veliko gotovo ne, ker so isti gospodje bili sami morali za nekaj časa v kmečke jope smukniti, sicer bi še enega zbora ne spravili vkup. Naši kmetje za taka nemškutarska gnjezda ne marajo.

Tak zbor so bili imeli tovnjej, in kaj so v njem sklenili? Da bi stvar toliko žalostna ne bila, na ves glas bi se človek smejal čitaje resolucijo tega zbora. Graška „Tagespošta“ pa Mariborski moniter liberalcev sta jo v večni spomin črno na belem prinesla. Carinska zveza med našim in nemškim cesarstvom je modrijanu tega „kmečkega društva“ še edino sredstvo, da reši naše kmete pogina. Kdo se smeje?

Kar stoji v oni spomenici gledé položaja, v katerem se nahaja kmečko ljudstvo, to ni po vsem krivo, vendar pa se nam dozdeva, da je spomeničar „kmečkega društva“ skozi črno steklo gledal in torej vse črno videl — tudi to, kar je še precej belo. „V teku zadnjih četrin (!) desetletij so kmetom bremena čezmerno narastla, desetek se ne jemlje po kupu, ampak po cenitvi sodnije, žito prihaja do nas, ker manjka carinske postave, iz dalnjih zahodnjih dežel ceneje, kakor se pridela pri nas, avstrijske železnice pa vozijo nekaterim vsled ugodne pogodbe za nižjo ceno blago, kakor drugim...“ Vse to je resnica vredna obžalovanja, toda mi kratko in malo ne zastopimo, kaj bi v teh rečeh ona carinska zveza z Nemčijo mogla ali bi pre naredila našim kmetom na korist. Kar mi vemo, vse to bi ostalo, pa še nova bremena bi se jim naložila in še manj bi oni svojih pridelkov in še za nižjo ceno bi izpečevali. Nemčija bi kar preplavila naše dežele s svojimi izdelki, naši pa bi vse to le lahko gledali in se gladu — jokali.

Kar naše dežele pridelajo, to gre iz večine tje, kamor tekó naše vode, tedaj ali na vzhod ali na jug in le malo proti Veliki Nemčiji — na sever. Stalno, posebno za slovenske kraje, ne more Velika Nemčija, tista, kateri pruski kralj zapoveduje, postati tržišče. Še pri sadju ne. Da se ga je lani — jabelk — nekaj tje izpečalo, to je le izjema in za celoto nima pomena. Naše sadje gre ali že v turške dežele ali nekaj tudi v nemške, pa avstrijske, nikakor pa ne v velikonemške, pruske kraje. Vse drugo, kar se pridela pri nas, žito, vino, les ... da bi se vsled carinske zveze od nas v Veliko Nemčijo izvaževalo, tega si še „spomeničar“, kolikor je že tudi neumščin vkup spravil, ni upal izreči.

Mi bi o tej spomenici „bauernvereina“ že zinili ne, saj je je njene botrove same še sram postalo, ali tista — ne vemo, bi li bolje rekli: predrznost ali nesramnost —, ki se kaže v celi spomenici, nas sili, da je ne zamolčimo po polnem.

„Spomenica“ se hlina, kakor bi jo bolelo, ker se je kmetu v štirih zadnjih desetletjih precej trdo postlalo, nič pa ne ve za to, da je prav nemški liberalizem v prvi vrsti bil na to delal, da bi še tisto pest slamice, na kateri je bil do onih mal kmet ležal, mu izpulilo.

Kdo je namreč vpeljal prosto ženitev? Kdo je vmogočil brezmejno trganje zemljišča? Kdo je vstvaril toliko nepotrebnih uradnij? Kdo je mestom dal toliko pravic, kmetom pa jih je prikratil, kar je največ mogel?

Odgovor na ta vprašanja, sodimo, ne bo težek tudi gospodi, ki sedi v „bauernvereinu“, naj se še toliko slepo dela gledé reči, katere je nesrečni nemški liberalizem izlegel. Mi menimo, da ta gospoda nosi dovolj masla na glavi, nič ni dobro za njo, če se v tacih rečeh, bodi že tudi v „bauernvereinih“ upa na solnce, kajti njej gre najmanj pritoževati se čez velika bremena, katera leže na ramenih naših kmetov. Skorej brez izjeme jim je ona jih naložila. Carinska zveza z Veliko Nemčijo pa je najmanj pripravna, vzeti jim jih z vtrujenih ramen, tedaj pa, „spomeničar“ bauernvereina, le hitro nazaj v senco svojega edinovzveličalnega liberalizma! Tam je še za mesto. (?)

Gospodarske stvari.

Krma in mleko.

Čem več krava doji, tem manje surovega masla nahaja se v njem, a tem več vode in sirine. Po zimi stradajoče krave dajejo spomladi tudi dobro rejene le malo surovega masla in malo sira. Krompir s suho krmo polagan daje mnogo mleka pa surovo maslo iz njega ni kaj prida. Pivovarski trebarji dajejo mnogo mleka, toda kravo oslabijo. Sol, laneno seme, trava, detelja, repino listje mešano s slamo pomnoži mleko. Trikratno moljenje na dan daje več mleka, kakor eden- ali dvakratno. Česenj, bez, milena, če se je žival na paši nažre, daje mleku neprijeten, bridek okus. Potočnica, muškata hyacintha stori mleko plavo, krapje in jagode pa rudeče.

Kako strmine s tratnico prevleči.

Strmine in meljine se ne dajo rade prevleči s tratnico samo tako, da jih posejamo s travnim semenom. S pirnico pa se to zgodi hitro in močno. Vzamemo svežega korenja od pirnice ali piriike. Vse njeno korenje na drobno zrežemo in z zemljo pomešamo. Prilije se nekaj vode, da se napravi zmes podobna malti. Te zmesi sedaj na strmino naložimo pet palcev debelo in jo dobro stlačimo. Delo vrši se dosta hitreje in se bolje prime, kakor če bi tratnico izrezavali in jo po strmini polagali.

Pesa s tikvami ali bučami mešano sajena daje obilo pridelka, kar smo skoraj le slučajno zasledili. Pesa je bila po njivi v vrstah nasajena, tako da je vsakih 35—40 centimetrov bilo vloženo zgoraj na ogon po eno seme. Tik-